

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Quanta sit virtutis honestas. Cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

propolium. Quare, rogo, omnis virtus est amor, nisi quia ita nos moderatur & regit, vt suauiter in suas actiones ducat: ita trahit, vt voluptate trahat: ita impellit, vt mens in bonum, ad quod impellitur, magna facilitate feratur? Vitium quidem ad actiones vitiosas inclinat, & tantam in eis facilitatem & fidam suauitatem ponit, vt vix ab eis iniquis separari se sinat. Et prouerbum est, vt inquit Salomon: Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.] Virtus ergo idem faciet, quia si illud corruptio naturae roborat, hanc ratio, cui virtus est, consona & diuina gratia confortat. Meritoque iustus ait, facilitatem & suauitatem in operibus virtutis inueniens: Intrans in domum meam, conqueiescam cum illa: non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tedium conuictus illius, sed laetitiam & gaudium.]

Virtute bene sancteque viuimus; quoniam opera illius bona sunt, & cogitationes ac affectiones illius sanctae sunt. Ipsa nos ad Deum, tanquam ad finem, mittit, eique, tanquam bono nostro, & bono in se summo, & infinite concupiscibili, amore & imitatione coniungit. Vnde virtutem vocat Augustinus, non quemlibet amorem, sed amorem summi boni, summae sapientiae, summaeque concordiae. Non autem alij, quam Deo, nos coniungit amor Dei. Ipsa nos ad sancta opera incitat, & in bona ac secundum Deum vita confortat. Est quippe virtus, inquit Laurentius Iustinianus, (propheta perhibente) panis solidus, confirmans cor hominis, & ad bene viuendum omnia interiora membra corroborans. Hunc pacem mystice comedit Propheta, & aquam bibit, propter quod adeo effectus est validus, vt in fortitudine cibi ac portis istius, quadraginta diebus totidemque noctibus ambularet, donec pertingeret ad montem Dei, Horeb.] Discite igitur tu, qui ad spiritualem montem perfectionis conaris ascendere, quibus debeas vi alimentis, quatenus quadraginta dierum peragrate valeas iter. Nunquam Evangelicae perfectionis rudimenta & decalogi mandata perficies, si non sapientiae aqua & virtutis fueris pane saginatus.] Si autem sanctitas nihil aliud est quam munditia, nos Deo iungens, & rectam ac illibatam nostram conuersationem faciens, manifestum est, quia virtute, ista nobis praestante, bene sancteque viuimus, & boni ac sancti apud Deum & homines, vera sapientes, reputamur.

Virtute veris malis, peccatis nempe vitis que, resistimus. Nam sicut ipsa est filia gratiae, ita etiam est diligentissima & fidelissima gratiae custos, pro cuius semper tutamine ac augmento laborat. Quare si videat occasiones peccatorum emergere, si animaduertat peccata, quae hostes sunt gratiae, ad nos decipiendos aduenire, vt nempe consensum in malum, gratiae destructorem, extorqueant; statim leone fortior, & animosissimo duce constantior, opponit se illis, ab ipsis etiam portis cogitationis arceat, & victa ac confusa abire compellit. Hoc autem opus vnum est duobus est, in quae virtus incumbit. Recteque Basilus dixit: Virtus est vitatio mali, studium boni. Et Marcus eremita illud primum opus exponens, ait: Qui temperantis est animi, a crapula & gastrimargia abstinet: opum negligens, ab avaritia: quietus, a garrulitate: purus & castus, a voluptatibus: pudicus, a scortationibus: contentus, a studio congerendae pecuniae: mitis & mansuetus, a tumultu & turbis: humilis animi, ab ambitione & vana gloria: qui praestitit a contentione: redarguens, a simulatione. Similiter qui vacat precationibus, ab incredulitate & diffidentia alienus est: confessor,

A a negatione: martyr, ab idololatria. Vides ergo quemadmodum omnis virtus, quae ad mortem vitae perficitur, nullum aliud opus, quam peccati abstinentia, sit.] Haec ille. Quare eo dixit, nullum aliud nisi abstinentiam peccati, opus esse virtutis, non quia virtus solum peccatis resistat, sed quia dum bonum facit, peccatis etiam obstaculum, ne ingrediatur, opponere intendit. Ecce viros bellatores, quos Dominus praecipit circumire urbem Iericho, vt muri eius funditus corruant, & vniuersi Israelitarum hostes intereant. Cinitas haec, vitorum typus, bellatorum circuitu & tubarum clangore subuersa est, quia videlicet dum virtutibus vitia coangustamus, & in caelum tuba orationis clamamus, peccata, vitorum progenies, euincimus.

B At tandem, vt finiam, virtute merita cumulamur, cum actiones eius in eo qui amicus est Dei, & gratiam habet, merita sint, quae prioribus adiecta meritis cumulum spiritualium diuitiarum augmentant. Et vitam aeternam promeremur, quae non aliis, quam bonis operibus seu virtutis actionibus promissa est. Illisque, qui in huiusmodi se actionibus exercent, dicit Dominus: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.] Et Christi ac Dei imitatores efficitur. Quoniam cum Deum mente concipimus, statim offert se nobis Dominus quidam sanctissimus, optimus, iustissimus, benignissimus, omnis boni amator, & omnis mali abominator & vltor. Et cum Christum meditamur, eisdem virtutibus cinctum videmus, qui imago Dei est, & dixit: Qui videt me, videt & patrem.] Dum ergo virtutibus congerendis & augendis insistimus, Dei & Filij eius, Iesu Christi, imitatores sumus: & dum hoc studium magis promouetur, magis ac magis ad eius imitationem accedimus. Cuius rei testes sunt Basilus & Gregorius. Ille ait: Qui in seipso, quantum in ipso sit, naturam diuinam liberrimam affectuam tranquillitatem imitatus fuerit, hic deo datam prius in animo suo Dei imaginem restituit pristino nitore. Hic vero inquit:

C In electorum multitudine impressam redemptoris imaginem videmus, dum qui terrena omnia despiciunt, carnis voluptates fugiunt, propria derelinquunt; tanto altiori potestate radiant, quanto haec tanta virtutis insignia, in veterum multitudine sancta Ecclesia non habebat.] Sic illi. Haec est virtutis facies, satis profecto amabilis, satis decora, quae vel sic, absque ornatu visa, mentem nostram admiratur, & immensum sui amorem ac desiderium imicit. Nunc quo vehementius eius consortium desideremus, paucas eius ex multis perfectiones aduertamus.

Quanta sit Virtutis honestas.

CAPVT II.

E ONVM Doctores, tum externi, tum nostri, triplex esse censuerunt, illudque honestum, vile, & delectabile nuncuparunt. Celebris est haec diuisio boni apud Aristotelem & Cicronem, quam integram, no tam probat, quam insinuat Ambrosius, dicens: Nos nihil omnino, nisi quod deceat, & honestum sit, futurorum magis, quam praesentium metimur formula. nihilque vile, nisi quod ad vitam illius aeternae proficit gratiam, definimus, non quod ad delectationem praesentis. Eam tamen Thomas Aquinas & omnes doctores, qui scholas sequuntur, & subtilius rerum

Tosue 6. 3.

Matth. 25. 34.

Basil. ser. de instr. monacho rum.

Greg. in 1. Reg. ad 2. lib. 1.

Arist. 2. Ethic. c. 3. Tullius lib. 5. Tuscul. quae. Ambros. 1. offic. c. 9.

D. Thom. 1. 2. q. 5. art. 6.

Prou. 22. 6.

Sapient. 8. 16.

Aug. sup.

Iustin. de vita solit. c. 11. Psal. 103. 15. 3. Reg. 19. 8.

Basil. hom. 13. exhortat. ad baptis. mum. Marcii Eremit. capitulum de his qui putant ex operibus iustificari. To. 3. 3. biblio.

naturas inuestigant, vnanimi consensu approbant atque recipiunt. Cū verò ea quadret in bonum absolutè sumptum, vt bonum naturale moralèque comprehendit, nos qui nunc homines in spiritu erudimus, eam ad solum bonum hominis angustamus. Est ergo bonum honestum, quod hominem decet, in quantum homo est, quod rationi & legi Dei est consentaneum, quod sui gratia seu propter seipsum appeti potest. Bonum verò vile est, quod gratia alterius appetitur, & ad assequendum finem prodest. At bonum delectabile est, quod terminat nostrum desiderium post adeptionem rei amata, tanquam quies & tranquillitas desiderij, in qua conuiescimus. Horum trium bonorum primum, est præcipuum & per se bonum, quia simpliciter homini conueniens: reliqua verò duo eatenus dicuntur bona, quatenus illi primo seruiunt, aut quatenus illud consequuntur. Quare Ricardus Victorinus bonum vile, ait, non tam vocandum esse bonum, quàm commodum, non quia bonum non sit, sed quia omnis eius bonitas, ex eo quòd conferat ad bonum honestum, petenda est. Bonum verò delectabile vocatur iucundum, iuxta illud Psalmi: Quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum.] Hæc tria bona seu hæ tres rationes boni, maximè in virtute reperiuntur, quæ eo maiori conatu appetenda & querenda est, quo omnem in se boni rationem continet. Si enim quodlibet bonum, per se aut seorsum sumptum, appetitur, quidni omne bonum diligentius & ardentius appetatur?

Ricar. de stat. inter. vioris hominis ca. 33.

Psalm. 132. 1.

Cicer. of. scio.

Aug. lib. 2. de lib. arb. c. 19.

Bern. ad fratres de monte Dei loge ante suu.

Virtus ergo bonum honestum est, parum est hoc, bonum honestissimum est, immò & ipsa honestas est à nobis existimanda. Nam & Tullius dixit: Virtus & honestas duo nomina sunt, sed res subiecta eadem est. Et, si opera nostra honesta sunt, quia virtute pollent, quia ab ea progrediuntur, & in illam tendunt, manifestum est, ipsam virtutem, honestatem esse, à qua alia honesta vocantur. Bonum honestum, maximum bonorum est, & virtus sola maxima bona complet, quare ipsa sola inter bona creata, quibus ad felicitatem imus, bonum honestum est. Comprobet hoc Augustinus: Virtutes, inquit, quibus rectè viuunt, magna bona sunt: species autem quorumlibet corporum, sine quibus rectè viuere potest, minima bona sunt: potentia verò animæ, sine quibus rectè viuere non potest, media bona sunt.] Si ita vires animæ amamus, vt sensus, & appetitus, & potentias rationales; si corpora, extra nos posita, quia vitæ mortali seruiunt, vt cibum, & vestem, & domum, diligimus; quanto maiori amore & dilectione est digna virtus, quæ reliquis vt maximum infimo aut medio præfertur, & sine illa cor nostrum, etsi cæteris affluat, nunquam plenè satiatur? Virtus bonum honestum est, quoniam hominem docet. Cuilibet enim rei id maximè conuenit, quòd secundum eius naturam est: virtus autem secundum naturam est hominis, quare illi maximè conuenit. Nullum vitium, inquit Bernardus, naturale est, virtus verò omnis homini naturalis est. Et post pauca: Virtus, quoniam natura res est, cum venit in animam aliquando, non venit sine labore, sed venit in locum suum, & sedet fideliter, & bene cum ea naturæ conuenit, cum nullum præmium potius sit ei, quàm in Deo conscientia sui. Dicitur autem virtus omnis naturalis, non quia naturæ limitibus contineatur, cum aliquas virtutes, vt fidem, vt spem, vt charitatem, supernaturales esse sciamus, nec quia solis naturæ viribus in nostris mentibus procreetur, quas bene nouimus gratiæ auxilio ad virtutes quæ-

rendas indigere; sed quia homini rationis compo-
 tum nihil aliud magis conueniat, quàm viuere secundum rationem: quòd à virtute provenire, vt statim dicemus, certissimum est. Quòd si quisque in illud bonum maiori studio fertur, quòd proprium cogitat, adeò vt illius comparatione alia omnia contemnat: nos qui virtutem, proprium bonum nostrum scimus, id est, naturæ nostræ conueniens & in nos quadrans, quo homines sumus, eam bonis alijs præferamus. Alia quidem bona vel externa sunt, & nos non tam afficiunt, quàm circumsepiciunt, vel vestimento nostro, id est, corpori adherent, quæ aut alijs rapientibus, amittimus, aut ipsis senescitibus, deseremus, aut intereunte corpore, cum eo deponemus, & carne corrupta, decident. At virtus in immortalis domicilio, nempe in mente, recondita, & per assuetudinem quasi in naturam versa, nullis rapientibus diripietur, nullo tempore veterascet, nulla mors à mente diueller. Egregieque dixit Tullius: Omnia alia caduca sunt, yna virtus est arctissimis defixa radicibus.] Alia bona fortassis nostra, digna laude efficiunt, non nos: at virtus tanquam conueniens homini, vt homo est, cum laude & honore dignum reddit. Templum quidem Dei in scripturis sanctis non de auri & argenti copia, non de magnifica ædificatione, sed de sanctitate laudatur. Sanctum, inquit, est templum tuum, mirabile in æquitate.] Non dixit, ait Augustinus, templum sanctum tuum mirabile in columnis, mirabile in marmoribus, mirabile in tectis anratis; sed mirabile in iustitia.] Quare hoc? Nisi vt intelligamus, templum Dei sanctum, quòd sumus nos, non de honoribus, non de diuitiis, non de corporis aut pulchritudine aut robore, sed de virtute debere laudari? Quia illa corpori seruiunt, virtutes verò illud, quo homines constituimur, scilicet mentem afficiunt. Ideòque fortassis Deus ipse, in omnibus & per omnia laudabilis, à sanctis Angelis de sanctitate laudatus est, qui clamabant: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum:] vt intelligeremus hanc esse suorum veram laudem, quòd virtute ac sanctitate præfulgeant.

Tullius.

Psalm. 64. 5. Aug. ih.

Isaie 6. 3.

Aug. lib. 2. de lib. arb. c. 19.

Ex eo etiam virtus honestissima est, quòd ipsa & eius actio, adeò est legi Dei & rationi consentanea, vt solis virtutum actionibus omnem legem compleamus, & secundum rectam rationem vitam instituiamus humanam. Reliqua enim bona ita bona sunt, vt secundum naturam suam non sint rationi consona nec legi conformia, & ideo eorum vsus potest esse malus. Quòd vitium experimentum non quotidie demonstrasset in multis, qui opibus, honoribus, voluptatibus, & ipsis sensibus, ac animæ viribus male, & aduersus Dei præceptiones vituntur. At virtus quia ex natura sua bonum secundum rationem & legem est, nunquam in malum vsum assumitur. Virtutibus, inquit Augustinus, nemo malè vitur, cæteris autem bonis, id est, medijs & minimis, non solum bene, sed etiam malè vti potest. Et ideo virtute nemo malè vitur, quia opus virtutis est bonus vsus istorum, quibus etiam non bene vti possumus. Nemo autem bene vtendo malè vitur.] Sic ille. Quibus non solum quòd dicimus, astruit, sed & efficacissimè dicti rationem ostendit. Eo enim ipso quòd virtute malè vti velis, in vitium dilaberis, & à virtute deficiis. Vt si misericordiæ opera ad captandam inanem gloriam intorqueas, si statum à curis mudi sequestratum profitearis, vt te principes huius seculi prælatione onerent, & solitudinibus terrenis inuoluant, quis dubitet te in his actionibus, quæ primo aspectu, virtutis esse

tis esse

Eccl. 11. 10. Boetius.

Bern.

Aug. ser. 12. de verbis Domini.

tis esse videntur, à virtute defecisse, & non merita sed demerita cumulasse? Hinc autem oritur, vt virtus semper nos bonos faciat, & quia nunquam à lege & ratione separatur, possessores suos, studiosos reprehensibilisque constituat. Enimvero est, o homo, quod bona sint omnia quæ possides, nunquam tu sine virtute bonus eris. Bonæ sunt opes tuæ: Quid interest? Nam si diues fueris, non eris immunis à delicto. Boni honores & dignitates tuæ? Quid refert? Cùm improbis collata dignitas, vt inquit Boetius, nō solum non faciat dignos, sed multoties ostendat indignos? Bona est domus tua, bona vestis tua, bonus cibus, & bonus potus tuus? Quid dicam: bonus est intellectus tuus, acutus ingenium, præmaturum iudicium, robustum corpus, expeditus sensus: hæc omnia sine virtute te bonum non faciunt, sed si eis malè utaris, maiori damnationi subiiciunt. Nam & si quis callidus est ingenio, inquit Bernardus, si vigeat, si præmuret intellectu, instrumenta sunt hæc, tam vitiorum quam virtutum. At si virtutem possideas, licet omnibus aliis careas, re vera bonus eris, ab omnibusque, etiam iniquis, bonus appellaberis. Vidimus enim sanctissimos viros bono salutis orbatos, & plagis, vlcerebus, ac morbis exesos: Vidimus eos sine honoribus, sine dignitatibus, sine opibus, sine delicijs vitam duxisse, immò inglorios, infamia notatos, mendicitate & molestiis oppressos, in aliam vitam emigrasse, quos tamen ob horum defectum nemo infelices aut malos putat, quin potius ob tantorum malorum tolerantiam, felicissimos ac optimos predicat. Est ergo virtus omnium bonorum optimum, & (vt verius dicam) inter omnes res creatas ipsa sola (si de morali bonitate loquamur) bona est, quæ nos coram Deo & hominibus bonos efficit, & reliqua omnia, si ei contradicant, mala esse demonstrat, & si ad ipsam referantur, eis bonitatem impertit. Virtus prorsus est honestissima, quæ nos legi Dei subdit, Prælati & eorum iussionibus obsequentes facit, rationi rectæ subiicit, & actiones humanas, ab ea dimanantes, honestas & Deo placentes elicit. Quod si in rebus nostris bonitatem, quæ nos bonos reddat, id est, virtutem, queramus: aliquando ita pueri sensibus sumus, quod detritam vestem, vel infirmam vocem, vel linguam balbutientem habere erabescimus; & nō nos pudet virtute carere, sine qua non iam vestes, sed animam improbam & Deo iniustam circumferimus. Bona vis habere, inquit Augustinus, & bonus non vis esse? Nam dic mihi, o homo, quid est quod velis tu malum habere? Non vxorem, non filium, non seruum, non domum, non equum, non tunicam, postremò non caligam. Rogo te, præpone vitam tuam caligæ tuæ. Nam quid est quod tantum peccasti in teipsum, vt omnia velis habere bona, & teipsum non velis habere bonum? Sic ille. Nuncitaque, quia volumus animam cum reliquis rebus habere bonam, immò eam præ omnibus habere sanctam & puram, cura nos honestatis atque virtutis adipiscendæ sollicitet, quam si assequuti fuerimus, non iam ex parte & secundum minima nostra, sed secundum id quod nos homines facit, & secundum id quo sumus boni ac iusti, predicabimur.

Demum, si bonum honestum est, quod sui gratia & non propter aliud appetimus, quin & reliqua propter ipsum cupimus, hæc ratio manifestissime in virtute conspicitur, propter quam honestissima esse probatur. Non est aliquid requirendum, propter quod virtus appetatur; nam qui humilitatem, vel obedientiam, vel quamlibet aliam virtutem propter bonitatem ei inlitam appetit, & qui opus virtu-

A tis exequitur, vt bonitatis virtutis sit particeps, etiam si nihil aliud respiciat, nullo modo à reparationis sententia discedit. Quia enim virtus est quædam participatio bonitatis Dei, & habet Deum quasi in sua ratione imbibitum, quem operando imitatur, ideo per se ipsam est amabilis, & qui eam amat, Dei participationem & diuinæ bonitatis imitati onem amat, quod sui gratia appetendum esse omnis Philosophia proclamat. Alia verò omnia, vt vita, vt salus, vt honos, vt diuitiæ, & reliqua quæ in minimis, aut medijs bonis numerantur, virtutis & Dei gratia appetenda sunt, adeò vt si in hunc finem, vel actum, vel virtutem, vel habitum non referantur, tanquam suo sine carentia, nos in aliquod saltem leue delictum impellant. Vide ergo quanta sit virtutis honestas, quæ ipsa per se ipsam bona existens, vniuersa alia, quæ appetuntur & desiderantur, honestat. Virtus est, quæ mentem indifferentem, & neque ad bonum, neque ad malum astricam, ad bonum determinatque definit; & quasi pondus illi adicit, vt à malo fugiat, & in bonum atque honestum insita inclinatione propedeat. Hæc animam ad omne opus rationi consentaneum, nō tantum idoneum, sed & facile ac promptum reddit, & sicut ludimagister facillimè pulcherrimos characteres delineat, & effigiat imaginem perfectissimam pingit, & musicus suauissimè citharam pulsat: ita virtutis possessor, sine vlla difficultate in studiosas actiones incumbit. Hæc in bonis operibus quoddam genus immobilitatis adicit, & incredibilem firmitatem attribuit. Nam & arbor fructus fert stabiliter iuxta naturam suam, & homo iuxta qualitatem insitam menti suæ. Et omnis arbor bona bonos fructus facit, mala autem arbor malos fructus facit. Hæc profectò sententia de hominibus bonis ac malis à Domino pronuntiata est, quos arboribus comparat, quia secundum virtutem aut vitium, quod dominatur in eis, bonum vel malum firmiter operantur. Licet in hoc sit arboris hominisque discrimen, quod hæc naturaliter fructificat, homo verò licet firmiter, tamen spontaneè & libere fructus malorum aut bonorum operum profert. Virtus est, quæ studiosas actiones magno valore nobilitat. Neque enim minus distant bonum opus ex virtute, aut sine virtute progrediens, quam dies, & nox, cælum, & terra. Aspice duos, quorum alter ex virtute misericordie, & aperte cognosces nullam à nobis exaggerationem fuisse prolatam. Ille quippe finem proprium virtutis, aut vltiorem & meliorem finem, nempe Dei gloriam simplicissime intendit: hic finem præposterum, aut finem bonum terrenis mouentibus mistum, & satis imperfectè querit. Ille ex maiori scientia boni, & magis electione operatur: hic magis ex passione aut affectu naturali mouetur. Illius opera sunt, vt fructus maturi vineæ, aut agri bene culti, corpori salutare & gustui suauitate: istius verò vt fructus vineæ aut agri inculti, qui parum reficiunt corpus, & dentibus ituporem immittunt. Ac tandè vide discrimen inter actionem illius, qui ex arte bene acquisita scribit, aut lyrâ pulsât, & illius, qui sine arte characteres efformat, aut musicum percutit instrumentum; quia tale omnino reperitur inter actionem illius, qui ex virtute, & actionem illius, qui sine virtute boni opus exequitur. Bonorum laborum, id est illorum, qui ex vera virtute procedunt, [gloriosus est fructus,] vt in libro sapientiæ scriptum est, [quæ non concidat radix sapientiæ.] At de operibus impiorum, & qui sine vera virtute aliquid moliantur, postea scribitur: Confringentur rami inconsummati, & fructus illorum inutiles & acerbi ad

Matth. 7. 17.

Sapient. 3. 15.

Sapient. 4. 5.

manducandum, & ad nihilum apti.]

His intelligitur, virtutem, bonum esse honestissimum, quod iure debemus aliis bonis omnibus antepone- re. Si enim bona corporis amamus, quæ qualitatem corporis habentia aliquando pereunt, quanto magis sunt diligenda virtutes, quæ mentem incorruptibilem ornantes, sine fine perdurant? Si thesauros huius sæculi concupiscimus, quos tinea & ærugo demolitur, & quos fures effodiunt & furantur; quanto æquiori iure sunt amplectenda virtutes, quibus nec fur appropriat, quæque nec tinea corrumpit? Si amore tertiorum capimur, quæ non tantum bonis, sed malis quoque & reprobis dantur, quanto ardentiori studio, virtutum amore illigari debemus, quæ solis bonis & ad Dei amicitiam aspirantibus conferuntur? Ad alia bona capessenda voluntas humana non sufficit, quorum assequutione sæpe alij eadẽ cupientes impediunt, aut vires in homine ad ea obtinenda deficiunt: at virtus sola voluntate, diuina gratia adiuta, quæ nemini deest, ab eius amatore conquiritur. Alia bona tẽpore aduersitatis decreverunt, & huius vitæ miseris crescentibus tandem omnino deficiunt: virtus verò in paupertate crescit, in ægritudine adolescit, & in ipsa morte corporis vitam incorruptibilem induit. Hæc facit homines venerabiles & omni honore dignissimos; nullaque est gens tam inculta aut natio tam barbara, in qua virtute pollentes, non primas honoris & reuerentiæ partes obtineant. Diuites exterius à pauperibus honorantur, nobiles ab ignobilibus & principes à subiectis, in magna veneratione habentur; at iusti omnium conscientia & ipsa natura impellente, intus in animo digniores & feliciores reputantur; quos diuites, quos nobiles, quos principes, & reges honorant, & ob vnam virtutem se meliores & beatiore existimant. Beata ergo, & benedicta à Domino illa anima, ait quidam doctor, cuius humilitas alterius superbiam confundit, cuius mansuetudo alterius iram extinguit, cuius obedientia tacite pigritiam alterius increpat, cuius fetor alterius inertiam excitat, quæ fratris sui interiorem oculum turbatum gratia adificationis & consolationis illuminat. Nam inter homines quæ sublimior & Deo gratior esse conuersatio potest, quam eorum qui se penitus vitis abdicant? qui virtutum studiis animum efficaciter dedicant? Qui ceteros, exercitio quotidiano student: qui crebra fidelium acquisitione per doctrinam, lacrymas, orationes, & exemplaritates patriæ cœlestis gaudium semper multiplicant, vt egressuri de hoc mundo feliciter audiant: Intra in gaudium Domini tui.] Hæc Herpius. Ex hoc ergo honestatis capite magnum robur habet virtus ad voluntatem captiuandam, quia sola virtus inter omnia creata, aut quod ad virtutem quoquomodo pertinet, vt eius effectus, vel causa, vel subiectum, honestatis est capax. Vnde iusti, qui honestatem amant, & bono honesto delectantur, non est cur aliud nisi virtutem, & quæ ad virtutem pertinent, aliquo modo requirant. Quæ si careant, sine cuius gratia laborant, manifestè carent, & iusti esse desinunt; quam si habeant, suum finem, propter quem conditi sunt, scilicet Deum, assequuntur. Eius enim domicilium est virtus, in qua possidetur, adoratur, & colitur. Possidetur, inquam, ab his, qui virtute pollent, dum hæc mortalitas durat in spe, & post hanc mortalitatem re ipsa tenetur, & se tenentes ac possidentes vera felicitate lætificat.

Matth. 6. 19.

Henr. Herp. lib. 1. Theo. myst. a. 6. 2. 2.

Quanta sit Virtutis utilitas.

CAPVT III.

MAGNA est sanè virtutis honestas (vt vidimus) sed in nullo minor est eiusdem utilitas, adeo vt sicut eam, bonum honestissimum esse censuimus; ita nunc sine vlla errandi formidine, bonum omnium vtilium vtilissimum reputamus. Quamobrem si virtus sua honestate ad amorem sui excitat, non minus sua vtilitate ad amorem inuitat. Solam virtutem inter res creatas, bonum honestum esse monstrauimus; quia omnia honesta & decora à virtute honestatem habent, & quid erit si eam solam, bonum vtile existimemus? Videbitur hoc forsitan alicui falsum & absurdum, cum innumera alia vtilia nominentur, vt cibus, & vestis, & salus, & integritas corporis, & innumera alia, sine quibus vita ista non ducitur: sed est, si rectè intelligatur, assertio verissima. Duo ergo nobis ostendenda sunt: alterum, virtutem esse bonum, omnium bonorum vtilium vtilissimum: alterum, solam illam esse vtilem, & reliqua inutilia & noxia, si à virtute separentur. Illud facili negotio probatur: Nam bonum vtile definitur, quod conducit ad finem: omnium ergo vtilium vtilissimum erit, quod magis conducit ad finem, & sine quo omnino non potest obtineri finis. Talem autem esse virtutem, sacra scriptura clamat, & nullus fidelis ignorat, & solus ille, qui sensu & cognitione careret, ad dubitar. Finis enim noster, possessio Dei est, cuius gratia reliqua appetenda sunt, & cuius comparatione vtilia aut noxia reputanda. Nam ideo vocatur Deus [principium, & finis.] Et æterna veritas dixit: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum.] Hunc autem finem nostrum, non salute, non opibus, non honoribus, sed virtute consequimur. Id enim significat illa verba: Quis ascendet in montem Domini? Aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus & munda corde.] Et illa: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, id est, virtutibus, innixa super dilectum suum? Quibus verbis duplex ratio ascensionis in cœlum denotatur: Virtutis opus scilicet & auxilium gratiæ Dei. Et rursum illa Isaiæ: Qui ambulat in iustitiis, & loquitur veritatem. Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum, sublimitas eius.] Illaque Pauli: Reddet his, qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem querunt, vitam æternam. Et iterum: Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum.] His omnibus & aliis innumeris, non diuitibus, non nobilibus, non honore fulgentibus, non robustis corpore, sed robustis corde, scilicet iustis, æterna vita promittitur. Ergo iustitia & virtus omnium rerum est vtilissima ad consequendum vitæ æternæ finem. Quod si alia vtilia sunt, id habet, quia proximè, aut medio aliquo interiecto ad virtutem parandam conferunt. Vt, exempli gratia, salus est vtilis ne à virtute secunda impediatur: res temporales viles, vt necessaria habentes ad virtutem iuuemur: honor vtilis, vt munere nostro, tum in nobis, tum in aliis, virtute proficiamus. Si verò hæc & alia media, aut indifferentia operi virtutis obstitissent, & nos peccatis illigarent, eo ipso vtilitatem amitterent. Atque adeo virtus non solum vtilissima est, sed & ratio, quare alia sint vtilia vel inutilia, apertissimè esse conspicitur. Sapienterque Ambrosius ait: Neque aliqua commoda in facultatibus & copiis opum constituimus, sed incommoda hæc putamus, si non reiciantur (intellige cum virtuti opponuntur) eaque oneri magis cum sint æstimari, quam dispendio, cum erogantur.] Hæc ille.

Apol. 2. 12.

Ioan. 17. 3.

Psal. 23. 3. 4.

Cast. 8. 5.

Isai. 57. 15. 16. Rom. 2. 57.

Ibidem. 8. 10.

Ambros. 1. off. c. 9.

Vt au